

Sygn. akt I Ns 1093/19

POSTANOWIENIE

Dnia 25 marca 2022 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Wioletta Sychniak

Protokolant: sekr. sąd. Joanna Ciucias

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2022 roku na rozprawie

sprawy z wniosku A. B. (1)

z udziałem I. R. (1), T. K. (1) i B. K.

o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K.

postanawia:

1. stwierdzić, że spadek po Z. K., synu K. i S., zmarłym w dniu 2 października 2019 roku w Ł., na podstawie testamentu własnoręcznego z dnia 11 lutego 2019 roku, otwartego i ogłoszonego przez Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi w dniu 24 listopada 2021 roku, nabyli: syn T. K. (1) i córka I. R. (1) po 3143/10 000 (trzy tysiące sto czterdzieści trzy dziesięciotysięczne) części oraz A. B. (1) w 3714/10 000 (trzy tysiące siedemset czternaście dziesięciotysięcznych) częściach;
2. pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi od A. B. (1), I. R. (1) i T. K. (1) kwoty po 36,90 zł (trzydzieści sześć złotych i dziewięćdziesiąt groszy) na pokrycie kosztów postępowania tymczasowo wyłożonych przez Skarb Państwa.

Sygn. akt I Ns 1093/19

UZASADNIENIE

We wniosku złożonym 20 listopada 2019 roku A. B. (1) wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po Z. K., zmarłym 2 października 2019 roku, na podstawie testamentu. Do wniosku załączyła testament własnoręczny spadkodawcy, sporządzony 11 lutego 2019 roku. /wniosek k. 5/

Uczestnicy postępowania B. K., T. K. (1) i I. R. (1) co do zasady przyłączyli się do wniosku. Nie kwestionowali autentyczności testamentu. Natomiast wskazywali na potrzebę ustalenia składu majątku, którym dysponował testator oraz oceny, czy w testamencie powołał spadkobierców do dziedziczenia, czy ustanowił jedynie zapisy na rzecz osób tam wymienionych.

/odpowiedzi na wniosek k. 26-27, 34,

pismo przygotowawcze k. 48, oświadczenie k. 49/

Sąd Rejonowy ustalił, następujący stan faktyczny:

Z. K., syn K. i S., zmarł 2 października 2019 roku w Ł.. Ostatnim zwykłym miejscem jego pobytu była Ł., ul. (...) (dzielnica W.).

Z. K. był żonaty z B. K.. Miał dwoje dzieci: córkę I. R. (1) i syna T. K. (1). Innych dzieci własnych ani przysposobionych nie miał.

Żaden z jego spadkobierców ustawowych, ani testamentowych, nie zrzekł się dziedziczenia, nie odrzucił spadku, ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

/odpisy skrócone: aktu zgonu k. 8, aktu urodzenia k. 133,

odpisy skrócone aktów małżeństwa k. 134, 135,

zapewnienia spadkowe złożone na piśmie k. 96, 103, 105, 106,

uzupełniające zapewnienie A. B. (1) k. 165v i 209 [00:09:52-00:16:41]/

W 2005 roku Z. i B. małżonkowie K. nabyli do wspólności ustawowej spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...), położonego w S. przy ul. (...).

Wartość prawa do lokalu wynosi 345 200 złotych.

/bezsporne, kopia umowy sprzedaży z 20.12.2005 r. k. 28-32/

Z. i B. małżonkowie K. pozostawali w faktycznej separacji. Spadkodawca wyprowadził się ze wspólnego mieszkania w S. i przeniósł do Ł.. Małżonkowie, poza wspólnym mieszkaniem, nie mieli innego majątku, nieruchomości, ani samochodu. Kiedy Spadkodawca wyprowadzał się od żony, małżonkowie podzielili pomiędzy siebie oszczędności w kwocie 17 000 złotych.

Z. K. pozostawał w konkubinacie z A. B. (1) od 2008 roku. Prowadzili wspólne gospodarstwo domowe. Mieli wspólne konto bankowe, na które wpływały ich dochody: wynagrodzenie Wnioskodawczyni i emerytura Spadkodawcy. Z. K. nie miał innych dochodów. Konkubenci wspólnie pokrywali wszystkie koszty utrzymania, nie dzielili ich pomiędzy siebie.

Wnioskodawczyni i spadkodawca wspólnie zamieszkiwali w mieszkaniu, położonym w Ł. przy ul. (...) (...) (...). Spółdzielcze własnościowe prawo do tego lokalu przysługuje A. B. (1). Wnioskodawczyni nabyła je w 2000 roku.

Od 2011 roku Wnioskodawczyni jest członkiem (...) O. (...) im. T. K. w Ł.. Przysługuje jej prawo do użytkowania działki o pow. 300 m⁽²⁾. Umowę kupna – sprzedaży zawarła A. B. (1); cena wynosiła 4000 zł.

/odpis skrócony aktu urodzenia k. 6,

zeznania zainteresowanych:

A. B. (1) k. 165v-166 i 209 [00:18:40-00:35:16] i k. 167 [01:07:05],

B. K. k. 166 i 209 [00:38:37-00:51:26],

I. R. (1) k. 166v i 209 [00:51:26-01:01:46],

T. K. (1) k. 166v i 209 [01:01:46-01:07:05],

umowa kupna – sprzedaży k. 177, decyzja przydziału działki k. 190,

zaświadczenie (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w Ł. k. 211/

Z. K. w dniu 11 lutego 2019 roku sporządził testament własnoręczny. W testamencie w następujący sposób rozporządził swoim majątkiem na wypadek śmierci:

- A. B. (1) przeznaczył cały majątek finansowy znajdujący się na wspólnym koncie, tj. Z. K. i A. B. (1) oraz polisę ubezpieczeniową – zgodnie z rozporządzeniem w (...);

- synowi T. K. (1) i córce I. R. (1) przeznaczył po połowie jego części mieszkania znajdującego się w S. przy ul. (...).

/bezsporne, testament – w aktach testamentowych I Ns 1093/19,

zeznania zainteresowanych:

A. B. (1) k. 165v-166 i 209 [00:18:40-00:35:16],

B. K. k. 166 i 209 [00:38:37-00:51:26],

I. R. (1) k. 166v i 209 [00:51:26-01:01:46],

T. K. (1) k. 166v i 209 [01:01:46-01:07:05]/

W dacie sporządzania testamentu, Z. K. dysponował oszczędnościami, zgromadzonymi na rachunkach bankowych w (...) SA w W.:

- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 1500 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 0 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 18 000 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 4204,31 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 15 000 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 0 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 1017,94 USD;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 4882,31 USD;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 1373,11 EUR;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 1505,87 EUR;
- nr (...) (rachunek wyłącznie Z. K.), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 20 552,59 złotych;
- nr (...) (rachunek wyłącznie Z. K.), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 0 złotych;
- nr (...) (rachunek wyłącznie Z. K.), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 0 złotych;
- nr (...) (rachunek wyłącznie Z. K.), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 0 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 4485,66 złotych;
- nr (...) (rachunek Z. K. i A. B. (1)), którego saldo na dzień 11.02.2019 r. wynosiło 5840,80 złotych.

/informacje (...) SA w kopertach k. 122, 160/

Dla Spadkodawcy (...) Banku (...) prowadziło rachunek rejestrowy nr (...). Jednakże, ani na dzień sporządzenia testamentu, ani na datę otwarcia spadku po Z. K. nie było na nim zapisanych papierów wartościowych, ani środków pieniężnych.

/informacje (...) Banku (...) k. 45, 100, 196/

Z. K. miał polisę na życie w (...) SA. Osobą uposażoną była A. B. (1), która po śmierci konkubenta otrzymała sumę ubezpieczenia w wysokości 18 000 złotych.

/zeznania wnioskodawczyni A. B. (1) k. 165v-166 i 209 [00:18:40-00:35:16],

pismo (...) SA k. 176/

Z. K. na kilka lat przed śmiercią odziedziczył mieszkanie po rodzicach wspólnie z bratem. Spadkodawca wspólnie z bratem mieszkanie sprzedał za 80 000 złotych i uzyskaną kwotę podzielili pomiędzy siebie.

/zeznania zainteresowanych:

A. B. (1) k. 165v-166 i 209 [00:18:40-00:35:16],

B. K. k. 166 i 209 [00:38:37-00:51:26]/

Według danych Narodowego Banku Polskiego z 11 lutego 2019 roku, w tym dniu kursy walut były następujące:

1 USD – 3,8190 zł,

1 EUR – 4,3172 zł.

/dane ogólnodostępne ze strony NBP, tabela nr (...)/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dowody zgromadzone w sprawie, wymienione powyżej.

Podkreślić należy, że okoliczności faktyczne, dotyczące składu spadku i jego wartości, nie były pomiędzy zainteresowanymi sporne. W szczególności Wnioskodawczyni i Uczestnicy zgodnie określili wartość prawa do lokalu mieszkalnego, położonego w S. na kwotę 345 200 złotych. Zgodne i stanowcze określenie wartości mieszkania przez zainteresowanych w ich pismach przygotowawczych (k. 44, 98) spowodowało, że nie było potrzeby zasięgnięcia opinii biegłego z zakresu wyceny nieruchomości.

Kursy walut, w zakresie niezbędnym do ustalenia równowartości oszczędności zgromadzonych w dolarach amerykańskich i euro, Sąd ustalił w oparciu o dane ogólnodostępne ze strony internetowej NBP - tabela nr (...).

Sąd Rejonowy zważył co, następuje:

Dziedziczenie w prawie polskim odbywa się według porządku określonego ustawą (art. 931 i nast. k.c.) bądź na podstawie testamentu, jeżeli został sporządzony przez spadkodawcę.

Testament jest czynnością prawną jednostronną mortis causa, jedynie przez testament można rozporządzić majątkiem na wypadek śmierci (art. 941 k.c.). Z tego względu ustawa ustanawia dalej idące rygory aniżeli w przypadku czynności inter vivos, dotyczy to zarówno formy, w jakiej może być sporządzony testament, jak i wymagań

podmiotowych. Nie każdy może sporządzić testament: sporządzić i odwołać testament może tylko osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych, czynności tej nie można dokonać przez przedstawiciela (art. 944 k.c.).

Ustawa szczegółowo reguluje formy, w jakich mogą być sporządzane testamenty. Wymagania dotyczące testamentu własnoręcznego określa przepis art. 949 § 1 k.c., stosownie do którego spadkodawca może sporządzić testament w ten sposób, że w całości napisze go pismem ręcznym, podpisze i opatrzy datą.

Z. K. sporządził testament własnoręczny. Co do tego, że jest to testament własnoręczny nie było wątpliwości. Uczestnicy w toku postępowania nie kwestionowali tej okoliczności, na rozprawie w dniu 24 listopada 2021 roku potwierdzili, że testament został w całości sporządzony ręką Spadkodawcy, opatrzony jego podpisem oraz datą. W toku postępowania nie zostały podniesione żadne okoliczności, które wywoływałyby wątpliwości co do jego ważności ze względu na wady wymienione w przepisie art. 945 k.c.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że testament własnoręczny Z. K. jest ważny i stwierdzenie nabycia spadku powinno nastąpić w oparciu o testament.

Odrębną natomiast kwestią jest jego interpretacja, ponieważ Spadkodawca wymienił w nim swoje dzieci i partnerkę życiową, nie określając ułamkami części, w jakich dziedziczą. W ocenie Sądu interpretacja tego testamentu powinna być dokonana w oparciu o przepis art. 961 k.c., stosownie do którego, jeżeli spadkodawca przeznaczył oznaczonej osobie w testamencie poszczególne przedmioty majątkowe, które wyczerpują prawie cały spadek, osobę tę poczytuje się w razie wątpliwości nie za zapisobiercę lecz za spadkobiercę powołanego do całego spadku. Jeżeli takie rozporządzenie testamentowe zostało dokonane na rzecz kilku osób, osoby te poczytuje się w razie wątpliwości za powołane do całego spadku w częściach ułamkowych odpowiadających stosunkowi wartości przeznaczonych im przedmiotów.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwala na ustalenie, że w dacie testowania Z. K. posiadał majątek wspólny z żoną B. K., tj. własnościowe spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, położonego w S.. Treść testamentu wskazuje, że uwzględnił fakt, że jest to składnik majątku wspólnego, ponieważ posłużył się określeniem „po połowie mojej części mieszkania”. Niewątpliwie miał na uwadze nie całe mieszkanie, lecz połowę, czyli udział, który by mu przysługiwał w razie ustania wspólności majątkowej.

Nie ma natomiast wątpliwości, że Spadkodawca nie był uprawniony do mieszkania, które zajmował wspólnie z Wnioskodawczynią. Z przedłożonego przez A. B. (1) zaświadczenia wynika, że ona jest uprawniona do prawa do lokalu położonego w Ł. przy ul. (...). Prawo to nabyła w 2000 roku, a więc na kilka lat przed powstaniem konkubinatu.

W ocenie Sądu nie stanowiło składnika majątku Z. K. prawo użytkowania działki w ramach (...) O. (...)im. T. K. w Ł.. Z przedstawionych przez Wnioskodawczynię dokumentów wynika, że to ona była stroną umowy kupna – sprzedaży i tylko ona jest członkiem (...) O. (...). Wprawdzie uczestniczka I. R. (1) zeznała, że Spadkodawca cieszył się z nabycia ogródka, a Wnioskodawczyni zeznając użyła określenia „kupiliśmy”, ale to jeszcze nie dowodzi, że ten składnik majątkowy należał do Spadkodawcy. Osoby pozostające w konkubinacie nie mają wspólnego majątku na zasadach określonych w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym. Mogą nabywać określone rzeczy do współwłasności w oznaczonych częściach, do której zastosowanie mają przepisy art. 199 k.c. i nast. Dokumenty przedstawione przez Wnioskodawczynię wskazują jednoznacznie, że tylko ona nabyła prawo użytkowania działki. Z. K. zapewne korzystał z tej działki razem z Wnioskodawczynią, skoro prowadzili wspólne gospodarstwo domowe, ale to nie jest decydujące przy ustalaniu kwestii dotyczących własności określonego składnika majątkowego.

Niewątpliwie Spadkodawca w dacie sporządzania testamentu dysponował oszczędnościami, przy czym większość z nich znajdowała się na wspólnych rachunkach Z. K. i A. B. (1). Łącznie na wspólnych rachunkach było 83 992,95 złotych, co stanowiło sumę:

1500 zł + 18 000 zł + 4204,31 zł + 15 000 zł

+ 1017,94 USD [1017,94 x 3,8190 = 3887,51 zł]
+ 4882,31 USD [4882,31 x 3,8190 = 18 645,54 zł]
+ 1373,11 EUR [1373,11 x 4,3172 = 5927,99 zł]
+ 1505,87 EUR [1505,87 x 4,3172 = 6501,14 zł]
+ 4485,66 zł + 5840,80 zł = 83 992,95 złotych.

Ponadto sam Spadkodawca miał rachunki bankowe, prowadzone tylko dla niego, z wyłączeniem Wnioskodawczynie. Na jednym z tych rachunków znajdowała się kwota 20 559,59 zł. Zwrócić należy uwagę, że Spadkodawca użył w testamencie określenia „A. B. (1) (...) cały majątek finansowy znajdujący się na naszym wspólnym koncie tzn. Z. K. i A. B. (1)”. Nie ma więc wątpliwości, że Wnioskodawczynie przeznaczył środki zgromadzone na wspólnych kontach. Wyraźnie to zaznaczył, więc oszczędności zgromadzone na koncie prowadzonym tylko dla niego nie powinny być uwzględnione w tej puli. Inaczej, niż w przypadku mieszkania, nie operował pojęciem udziału, ani części. Uwzględnił w swojej dyspozycji całość środków zgromadzonych na kontach. Dodatkowo Wnioskodawczynie przeznaczył sumę ubezpieczenia z polisy na życie (18 000 zł).

Dokonując oceny, czy przedmioty majątkowe wyczerpują prawie cały spadek, należy wziąć pod uwagę stosunek wartości przedmiotów wymienionych w testamencie do wartości wszystkich składników (aktywów) spadku, pomijając długi spadkowe, których nie bierze się pod uwagę. Przy ocenie, czy przedmiot przeznaczony w testamencie określonej osobie wyczerpuje prawie cały spadek, uwzględnieniu podlegają w zasadzie jedynie przedmioty (prawa) należące do spadkodawcy w chwili sporządzenia testamentu. Jeżeli jednak spadkodawca zadysponował przedmiotem nie należącym do niego lub w chwili sporządzenia testamentu zaliczał do swego majątku przedmioty, które mu nie przysługują, także one powinny być uwzględniane przy wspomnianej ocenie (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 28 października 1997 r., I CKN 276/97, OSNC 1998, nr 4, poz. 63; w uchwale z dnia 16 września 1993 r., III CZP 122/93, Wokanda 1994, nr 1, poz. 1, z glosą E. Skowrońskiej, OSP 1994, z. 10, poz. 77). Suma ubezpieczenia nie weszła do spadku i została wypłacona Wnioskodawczynie jako osobie uposażonej, ale Spadkodawca ją uwzględnił w testamencie. Dlatego należało ją uwzględnić, dokonując ustaleń co do posiadanego przez Z. K. majątku w dacie sporządzania testamentu. Z zeznań Wnioskodawczynie wynika, że oszczędności na wspólnych kontach były gromadzone wspólne przez konkubentów. Tego jednak Z. K. nie uwzględnił, dysponując w testamencie oszczędnościami jako takimi, co również należało uwzględnić.

Podsumowując: Spadkodawca rozporządził większością swojego majątku: udziałem w prawie do lokalu mieszkalnego i oszczędnościami, a ponadto uwzględnił również wartość polisy ubezpieczeniowej. Wartość składników, którymi rozporządził to 274 592,95 złotych (w tym oszczędności – 83 992,95 zł, polisa – 18 000 zł i połowa wartości mieszkania – 172 600 zł). Kwota, którą nie rozporządził (20 559,59 zł) to niespełna 8 % wartości majątku, zatem można ją pominąć.

Kierując się dyspozycją art. 961 k.c. stwierdzić należy, że testament Z. K. to tzw. testament działowy, zawierający powołanie do dziedziczenia, a nie zapisy. Przy tym trzeba wziąć pod uwagę sytuację Spadkodawcy, który od kilkunastu lat pozostawał w faktycznej separacji z żoną i w konkubinacie z Wnioskodawczynią. Uwzględnienie w testamencie Wnioskodawczynie wynikało z relacji istniejących pomiędzy Z. K. i A. B. (1). Natomiast brak relacji, pomimo faktycznego utrzymywania małżeństwa, jest wyjaśnieniem dla pominięcia w testamencie żony.

Uznanie osób wymienionych w testamencie za spadkobierców wymaga obliczenia ułamków, w jakich dziedziczą.

Całość majątku, którym Spadkodawca rozporządził, to 274 592,95 zł, z czego:

- Wnioskodawczynie przypada 101 992,95 zł (83 992,95 zł + 18 000 zł),
- I. R. (1) i T. K. (1) po 86 300 zł (172 600:2). Tym samym odpowiada to:

$101\,992,95/274\,592,95 = 0,3714$ czyli 3714/10 000 (A. B.)

$86\,300/274\,592,95 = 0,3143$ czyli 3143/10 000 (I. R. i T. K.).

Mając powyższe na uwadze, Sąd stwierdził nabycie spadku po Z. K. na podstawie testamentu własnoręcznego z 11 lutego 2019 roku.

Stosownie do art. 520 § 1 k.p.c., każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie. Zgodnie zaś z art. 83 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2257 t.j.), jeżeli przepisy przewidują obowiązek działania i dokonywania czynności połączonej z wydatkami z urzędu, sąd zarządzi dokonanie tej czynności, a kwotę potrzebną na ich pokrycie wykląda tymczasowo Skarb Państwa. W orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie sąd orzeka o poniesionych tymczasowo przez Skarb Państwa wydatkach, stosując przepisy art. 113 tej ustawy, który pozwala m.in. na obciążenie kosztami strony, której czynność spowodowała ich powstanie.

W realiach niniejszej sprawy Uczestnicy byli w równym stopniu z Wnioskodawczynią zainteresowani rozstrzygnięciem sprawy. Każdy z nich był w równym stopniu legitymowany do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania, a rozstrzygnięcie wywoływało pozytywne skutki prawne, poprzez ustalenie kto i w jakich częściach dziedziczy po zmarłym Z. K.. Z tego powodu Sąd obciążył Wnioskodawczynię oraz dwoje Uczestników postępowania, którzy dziedziczą po spadkodawcy, w równych częściach obowiązkiem zwrotu na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi tymczasowo poniesionych wydatków. Wydatki, o których mowa, to wynagrodzenia przyznane (...) Banku (...) za udzielenie informacji o rachunkach inwestycyjnych spadkodawcy: 3 x 36,90 złotych (k. 53, 110, 199). Wnioskodawczyni oraz uczestnicy I. R. (1) i T. K. (1) zostali obciążeni kosztami sądowymi po równo, tj. po 36,90 złotych. Sąd nie obciążył kosztami sądowymi B. K. uznając, że ze względu słusznościowe przemawiają za obciążeniem kosztami sądowymi spadkobierców, a Uczestniczka nie dziedziczy po swoim mężu.